

Suppliment tal-Gazzetta tal-Gvern ta' Malta, Nru. 19,571, 10 ta' Mejju, 2016

Taqsim A

MALTA

ATT Nru XXIV tal-2016

ATT maħruġ b'ligi mill-Parlament ta' Malta.

ATT biex jemenda l-Att dwar Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Dizabilità), Kap. 413, u biex jipprovdi għal hwejjeg ancillari jew konsegwenzjali għal dan.

ACT No. XXIV of 2016

AN ACT enacted by the Parliament of Malta.

AN ACT to amend the Equal Opportunities (Persons with Disability) Act, Cap. 413, and to provide for matters ancillary or consequential thereto.

Nagħti l-kunsens tiegħi.

(L.S.)

**MARIE-LOUISE
COLEIRO PRECA
President**

10 ta' Mejju, 2016

ATT Nru XXIV tal-2016

ATT biex jemenda l-Att dwar Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Diżabilità), Kap. 413, u biex jipprovdi għal hwejjeġ ancillari jew konsegwenzjali għal dan.

IL-PRESIDENT, bil-parir u l-kunsens tal-Kamra tad-Deputati, imlaqqgħa f'dan il-Parlament, u bl-awtorità tal-istess, harget b'ligi dan li ġej:-

1. It-titolu fil-qosor ta' dan l-Att huwa l-Att tal-2016 li jemenda l-Att dwar Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Diżabilità), u dan l-Att għandu jinqara u jinftiehem haġa waħda mal-Att dwar Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Diżabilità), hawn iżjed 'il quddiem imsejjah "l-Att prinċipali".

Titolu fil-qosor.

Kap. 413.

2. L-artikolu 2 tal-Att prinċipali għandu jigi emendat kif ġej:

Emenda tal-artikolu 2 tal-Att prinċipali.

(a) fit-tifsira "akkomodazzjoni raġonevoli" minflok il-kelma "tibdil" għandhom jidhlu l-kliem "tibdil meħtieġ";

(b) minnufih wara t-tifsira "awtorità edukattiva" għandha tiżdied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "Bord" huwa l-Bord imwaqqaf permezz tal-artikolu 20A;"

(ċ) minnufih wara t-tifsira "diżabilità" għandha tiżdied it-tifsira ġdida li ġejja:

Kap. 525. " "diżordni mentali" għandu jkollha l-istess tifsira kif mogħtija lilha fl-Att dwar is-Saħħa Mentali;"

A 852

(d) minnufih wara t-tifsira "dizordni mentali" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "drittijiet ta' persuni b'dizabilità" tinkludi d-drittijiet tal-persuni b'dizabilità msemija fil-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Dizabilità addottata mill-Assemblea Ġenerali tal-Ġnus Magħquda fit-13 ta' Diċembru 2006, u kull Protokoll Mhux Obbligatorju, flimkien mar-Rizervi hekk kif affermati u ratifikati minn Malta fit-30 ta' Marzu 2007 u fid-9 ta' Novembru 2012 rispettivament;;

(e) it-tifsira "fastidju" għandha tiġi sostitwita bit-tifsira ġdida li ġejja:

" "fastidju" tfisser meta persuna tiġi esposta għal xi att, rikjesta jew għemil li ma jkunux mixtieqa, inklużi kliem, mossi jew l-għemil, il-wiri jew iċ-ċirkolazzjoni b'kull mezz ta' kliem miktub, stampi jew kull materjal iehor li jista' ragonevolment jitqies offensiv, umiljanti, ostili, degradanti jew intimidatorju fir-rigward ta' dik il-persuna;;

(f) minnufih wara t-tifsira "fastidju" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

Kap. 491. " *foster carer*" għandu jkollha l-istess tifsira kif mogħtija lilha fl-Att dwar il-*Foster Care*;;

(g) minnufih wara t-tifsira "istituzzjoni edukattiva" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "komunikazzjoni" tinkludi lingwi, turija ta' testi, komunikazzjoni permezz tas-sens tal-ħass, *Braille*, tipa kbira, multimedja aċċessibbli kif ukoll komunikazzjoni permezz tal-kitba, awdjo, format faċli-biex-taqra, qarreja jew interpreti umani jew multimedjali, forom awmentattivi u alternattivi, mezzi u formati ta' komunikazzjoni aċċessibbli u teknologija tal-komunikazzjoni;;

(h) minnufih wara t-tifsira "komunikazzjoni" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "Konvenzjoni" tirreferi għall-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità addottata mill-Assemblea Ġenerali tal-Ġnus Magħquda fit-13 ta' Diċembru 2006, u kull Protokoll Mhux Obbligatorju, flimkien mar-Riżervi hekk kif affermati u ratifikati minn Malta fit-30 ta' Marzu 2007 u fid-9 ta' Novembru 2012 rispettivament;"

(i) minnufih wara t-tifsira "Konvenzjoni" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "Kummissarju" tfisser il-Kummissarju għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità mahtur skont ma hemm fl-artikolu 21, u tinkludi kull uffiċjal minnu debitament awtorizzat biex jaġixxi f'ismu għal xi għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taht dan l-Att;"

(j) it-tifsira "Kummissjoni" għandha tigi emendata kif ġej:

" "Kummissjoni" tfisser il-Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità mwaqqfa skont ma hemm fl-artikolu 21;"

(k) minnufih wara t-tifsira "kuntratt ta' servizz" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "Kunsill" tfisser il-Kunsill għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità kif mahtur u kompost skont id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 24;"

(l) minnufih wara t-tifsira "Kunsill" għandha tizzied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "lingwa" tinkludi lingwi mitkellma, dawk permezz tas-sinjali, li tinkludi, iżda mhux biss, il-Lingwa tas-Sinjali Maltija u forom oħrajn ta' lingwi mhux mitkellma;"

(m) it-tifsira "membru tal-familja" għandha tigi emendata kif ġej:

(i) fil-paragrafu (b) tagħha minflok il-kliem "il-mara jew ir-raġel" għandhom jidhlu l-kliem "il-mara jew ir-raġel jew is-sieheb jew is-sieħba";

(ii) il-paragrafu (d) tagħha għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

"(d) *foster carers*"; u

(iii) minnufih wara l-paragrafu (d) tagħha għandu jiżdied il-paragrafu ġdid li ġej:

"(e) tutur legali jew kuratur, ta' dak l-individwu";

(n) it-tifsira "Ministru" għandha tiġi sostitwita bit-tifsira ġdida li ġejja:

" "Ministru" tfisser il-Ministru responsabbli mid-dizabilità u l-iżvilupp ta' dan il-qasam, u tinkludi kull persuna li tkun debitament awtorizzata mill-Ministru msemmi biex tagixxi f'ismu għal għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taħt dan l-Att";

(o) minnufih wara t-tifsira "Ministru" għandha tiżdied it-tifsira ġdida li ġejja:

Kap. 16. " "minuri" tfisser dawk il-persuni li ma għalqux l-età magġorenni kif imfisser fil-Kodiċi Ċivili";

(p) fit-tifsira "organizzazzjoni volontarja" minnufih wara l-kliem "Att dwar l-Organizzazzjonijiet Volontarji" għandhom jiżdiedu l-kliem "li l-kumitat tagħha jkun kompost minn tal-inqas wiehed u ħamsin fil-mija minn persuni b'dizabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrappreżentaw lilhom infushom, b'dan illi l-funzjonijiet eżekuttivi jkunu eżerċitati minn persuni b'dizabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrappreżentaw lilhom infushom. Din it-tifsira tinkludi wkoll gruppi ta' persuni b'dizabilità intellettuali megħjuna minn persuni li m'għandhomx dizabilità";

(q) fil-paragrafi (a) u (b) tat-tifsira "persuna b'dizabilità kwalifikata" minflok il-kliem "Taqsim III" għandhom jidhlu l-kliem "Taqsim IV"; u

(r) minnufih wara t-tifsira "tibdil" għandha tiżdied it-tifsira ġdida li ġejja:

" "wild" tfisser minuri taħt il-kura u l-

kustodja ta' ġenituri naturali, addottivi jew taħt il-kura ta' *foster carers*."

3. L-intestaturi tat-Taqsimiet II, III, IV, V, VI u VII tal-Att prinċipali għandhom jiġu enumerati mill-ġdid bħala t-Taqsimiet III, IV, V, VI, VII u VIII rispettivament.

Enumerazzjoni mill-ġdid tal-intestaturi ta' Taqsimiet tal-Att prinċipali.

4. L-artikolu 3 tal-Att prinċipali għandu jiġi enumerat mill-ġdid bħala l-artikolu 3A, u għandu jiġi emendat kif ġej:

Enumerazzjoni mill-ġdid u emenda tal-artikolu 3 tal-Att prinċipali.

(a) is-subartikolu (1) tiegħu għandu jiġi enumerat mill-ġdid bħala s-subartikolu (6), u fl-imsemmi subartikolu minflok il-kliem "kontra persuna oħra" għandhom jidhlu l-kliem "ma' persuna oħra";

(b) is-subartikolu (2) tiegħu għandu jiġi enumerat mill-ġdid bħala s-subartikolu (7), u fl-imsemmi subartikolu minflok il-kliem "tas-subartikolu (1)(a)" għandhom jidhlu l-kliem "tas-subartikolu (6)(a)"; u

(ċ) minnufih qabel is-subartikolu (6), kif enumerat mill-ġdid, tiegħu għandhom jizdiedu s-subartikoli ġodda li ġejjin:

"(1) Persuna tiddiskrimina ma' persuna oħra b'mod multiplu jekk minbarra d-dizabilità tissussisti diskriminazzjoni *inter alia* minhabba l-ġeneru, l-età, l-istat ċivili, l-orjentazzjoni sesswali, ir-razza, l-etnija, it-twemmin, il-kulur tal-ġilda, l-affiljazzjoni trejdunjonistika u l-fehma politika.

(2) Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'dizabilità jekk ixxejjel l-indipendenza tal-ħsieb, l-avvanz soċjali u ekonomiku, u l-integrazzjoni fis-soċjetà ta' dik il-persuna.

(3) Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'dizabilità jekk iċċaħħad lil dik il-persuna l-oħra mill-protezzjoni u d-drittijiet li tagħti l-liġi.

(4) Ikun hemm diskriminazzjoni meta persuna:

(a) tonqos milli tagħti aċċess sħiħ lil persuna b'dizabilità għal dawk l-azzjonijiet kollha li tagħti l-liġi; jew

A 856

(b) tonqos milli tagħti informazzjoni dwar id-drittijiet tal-persuna l-oħra permezz ta' komunikazzjoni li l-persuna l-oħra tista' tifhem; jew

(c) tonqos milli toffri għajnuna lill-persuna l-oħra fi proċeduri marbuta ma' investigazzjoni, għoti ta' xhieda, u proċeduri simili; jew

(d) xjentement tillimita jew b'xi mod ixxekkel it-tgawdija ta' kwalunkwe dritt tal-persuna l-oħra li tkun akkwistat kemm *inter vivos* jew *causa mortis*:

B'dan illi l-paragrafi preċedenti jinkludu b'mod partikolari l-aġir hemm elenkat, iżda mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak imsemmi f'dan l-Att u l-Konvenzjoni.

(5) Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'dizabilità jekk tirreferi għall-persuna l-oħra jew tindirizzaha b'lingwaġġ mhux rispettuż. Dan japplika kemm għal persuna b'dizabilità b'mod individwali jew kollettivament, kif ukoll għal persuni b'dizabilità kemm b'mod dirett, kif ukoll permezz ta' referenza fuq il-mezzi kollha ta' komunikazzjoni, fosthom iżda mhux biss ix-xandir, l-istampar u korrispondenza."

Żjieda ta'
Taqsimi ġdida
fl-Att prinċipali.

5. Minnufih qabel it-Taqsimi III, kif enumerata mill-ġdid, tal-Att prinċipali għandha tizdied it-taqsimi ġdida li ġejja:

"TAQSIMA II

ID-DRITTIJET TA' PERSUNI

B'DIŻABILITÀ

Drittijiet ta'
persuni
b'dizabilità.

3. (1) Kull persuna għandha d-dritt intrinsiku għall-ħajja, id-dinjità, ir-rispett u l-integrità mentali, riproduttiva u fiżika tagħha, u l-Istat għandu jggarantixxi dan id-dritt lill-persuni b'dizabilità, kemm qabel u wara t-twelid.

(2) Kull persuna għandha d-dritt tkun taf jekk għandhiex diżabilità mal-ewwel opportunità u mill-aktar fis possibbli. Għalhekk, kull persuna għandha d-dritt għal djanjożi li turi jekk persuna għandhiex diżabilità. B'dan li l-Istat huwa fid-dmir li jipprovdi informazzjoni u intervent bikri u komprensiv kif ukoll servizzi u għajjnuna lil tfal b'diżabilità u lill-familji tagħhom.

(3) Kull min jabbanduna, jahbi, jissegrega, jabbuza, jippersegwita u jisfrutta persuni b'diżabilità jkun hati ta' reat taħt dan l-Att.

(4) Kull persuna b'diżabilità għandha d-dritt għall-familja u trobbija bħal kull persuna oħra.

(5) Kull persuna b'diżabilità għandha tgawdi mill-istess drittijiet u libertajiet fundamentali tal-individwu mingħajr diskriminazzjoni kif dikjarat fil-Kostituzzjoni ta' Malta. L-Istat għandu jiżgura li l-eżerċizzju ta' tali drittijiet ikun iggarantit ukoll meta flimkien mad-diżabilità jkun hemm fatturi oħra *inter alia* bħal ġeneru, l-età, l-istat ċivili, l-orjentazzjoni sesswali, ir-razza, l-etnija, it-twelmin, il-kulur tal-ġilda, l-affiljazzjoni trejdunjonistika u l-fehma politika tal-persuna b'diżabilità.

(6) Kull persuna b'diżabilità għandha d-dritt għal-libertà tal-espressjoni, opinjoni u assoċjazzjoni, inkluż il-libertà li tfttex, tirċievi u tagħti informazzjoni u ideat fuq bażi ugwali mal-oħrajn u permezz ta' kull forma ta' komunikazzjoni tal-għażla tagħha.

(7) Kull persuna b'diżabilità għandha d-dritt li tilhaq il-milja tal-kapaċitajiet fiżiċi, sesswali, riproduttivi, emozzjonali, soċjali, artistici u intellettuali tagħha.

(8) Kull persuna b'diżabilità għandha d-dritt li tiegħu dawk id-deċiżjonijiet li jaffettwawha hajjitha u li thoss li huma tajba għaliha wara li tiġi meġġuna biex tagħmel dan f'każ ta' talba għal tali għajjnuna.

(9) Kull persuna b'diżabilità għandha d-dritt li tiffirma familja jew unjoni ċivili skont il-każ u bħal kull persuna oħra.

(10) L-Istat għandu jiżgura li ma ssirx diskriminazzjoni kontra persuni b'dizabilità f'dak li għandu x'jaqsam ma' żwieġ, familja, responsabilitajiet tagħhom ta' ġenitur u relazzjonijiet. Fl-ebda lok ġenitur m'għandu jiġi sseparat mill-wild tiegħu minhabba fid-dizabilità tal-wild jew ta' wiehed mill-ġenituri, jew taż-żewġ ġenituri, u l-ebda persuna b'dizabilità m'għandha tiġi separata minn mal-familja tagħha minhabba fid-dizabilità tagħha:

B'dan illi kull deċiżjoni għandha tittiehed fl-aħjar interess tal-ulied li għandhom jew m'għandhomx dizabilità; u li l-istess interessi jiġu stabbiliti b'konsultazzjoni shiha mal-persuna b'dizabilità minn awtorità kompetenti skont liġijiet u proċeduri applikabbli, u suġġetta għal sħarriġ ġudizzjarju fejn l-aħjar interess tal-ulied għandu jipprevali.

(11) Il-persuna b'dizabilità għandha tkun hielsa li tiddeċiedi fejn u ma' min tgħix.

(12) Il-persuna b'dizabilità għandu jkollha aċċess għal firxa ta' għodod ta' appoġġ, servizzi u faċilitajiet tal-komunità inkluz, iżda mhux limitati għal, assistenti personali, it-tagħmir teknologiku u tal-mobilità għall-ghajnuna, biex tiġi żgurata l-inkluzjoni effettiva. Servizzi bħal dawn għandhom ikunu disponibbli bi prezz raġonevoli u l-libertà tal-ghażla għandha tkun tal-persuna b'dizabilità. L-ghażla tal-oġġetti, is-servizzi u l-faċilitajiet għandha tirrifletti l-htigiet u l-preferenzi tal-persuna b'dizabilità.

(13) Il-persuna b'dizabilità għandu jkollha aċċess għat-taħriġ fil-mobilità, fl-orjentament, fil-Lingwa tas-Sinjali Maltija, u fl-użu ta' tagħmir teknologiku.

(14) L-assessjar tal-persuna b'dizabilità għandu jkun multi-dixxiplinarju u trans-dixxiplinarju u jirrifletti l-htigiet attwali u l-kwalitajiet tal-persuna."

Emenda tal-artikolu 5 tal-Att prinċipali.

6. L-artikolu 5 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej:

(a) fis-subartikolu (2) tiegħu minflok il-kliem "kontra persuna oħra" għandhom jidhlu l-kliem "ma' persuna oħra";

(b) fis-subartikolu (4) tiegħu minflok il-kliem "kontra persuna oħra" għandhom jidhlu l-kliem "ma' persuna oħra"; u

(ċ) fis-subartikolu (5) tiegħu minflok il-kliem "kontra persuna oħra" għandhom jidhlu l-kliem "ma' persuna oħra".

7. Is-subartikolu (5) tal-artikolu 7 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej: Emenda tal-artikolu 7 tal-Att prinċipali.

(a) fil-paragrafu (a) tiegħu minflok il-kliem "li jkollhom dizabilitajiet; u" għandhom jidhlu l-kliem "li jkollhom dizabilitajiet;";

(b) fil-paragrafu (b) tiegħu minflok il-kliem "li jkollhom dizabilitajiet;" għandhom jidhlu l-kliem "li jkollhom dizabilitajiet; u"; u

(ċ) minnufih wara l-paragrafu (b) tiegħu għandu jizdied il-paragrafu ġdid li ġej:

"(ċ) gwida għall-karriera ta' kwalità u vokazzjonali, liema gwida għandha tkun mingħajr hlaas għall-persuna b'dizabilità."

8. Fis-subartikolu (1) tal-artikolu 11 tal-Att prinċipali minflok il-kliem "Taqsimi II" għandhom jidhlu l-kliem "Taqsimi III". Emenda tal-artikolu 11 tal-Att prinċipali.

9. Fl-intestatura tat-Titolu 3 minnufih qabel l-artikolu 12 tal-Att prinċipali minflok il-kelma "DĦUL" għandha tidhol il-kelma "AĊĊESS". Emenda tal-intestatura tat-Titolu 3 tal-Att prinċipali.

10. Fl-intestatura tat-Titolu 6 minnufih qabel l-artikolu 15 tal-Att prinċipali minflok il-kliem "TITOLU 6" għandhom jidhlu l-kliem "TITOLU 7". Enumerazzjoni mill-ġdid tal-intestatura tat-Titolu 6 tal-Att prinċipali.

11. L-intestatura tat-Titolu 5, minnufih qabel l-artikolu 14 tal-Att prinċipali, għandha tiġi sostitwita bl-intestatura ġdida li ġejja: Sostituzzjoni tal-intestatura tat-Titolu 5 tal-Att prinċipali.

"TITOLU 6
AKKOMODAZZJONI".

12. Minnufih wara l-artikolu 13 tal-Att prinċipali għandu jizdied it-titolu ġdid li ġej: Żjieda ta' Titolu ġdid fl-Att prinċipali.

"TITOLU 5
SAHHA

A 860

Servizzi ta' sahha.

13A. (1) Persuna tkun qiegħda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'dizabilità jekk lil dik il-persuna tirrifjuta li tagħti servizz ta' sahha tal-istess *standard*, kundizzjonijiet, ukoll finanzjarji, tal-firxa u ta' kwalità daqs dak ipprovdut lil persuni oħra, inkluż u mhux biss f'dak li għandu x'jaqsam ma' sahha sesswali u riproduttiva.

Dan jinkludi wkoll, iżda mhux limitat, għar-rifjut li jiġu amministrati ikel jew fluwidi lil persuna b'dizabilità minhabba fid-dizabilità.

(2) Persuna b'dizabilità għandha dritt ukoll għal dawk is-servizzi ta' sahha meħtieġa minn persuni b'dizabilità speċifikament minhabba fid-dizabilità tagħhom, inkluż:

(a) l-identifikazzjoni u interventi bikrija kif xieraq;

(b) assessjar li jirrifletti l-htigiet attwali u l-kundizzjoni ta' saħħitha; u

(c) servizzi ta' rjabilitazzjoni u abilitazzjoni ddisinjati li jimminimizzaw u jipprevenu aktar dizabilitajiet:

b'dan li l-Istat għandu joffri kull għajjuna skont il-każ."

Emenda tal-artikolu 14 tal-Att prinċipali.

13. L-artikolu 14 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej:

(a) fis-subartikolu (1) tiegħu minflok il-kliem "Taqsimi II" għandhom jidhru l-kliem "Taqsimi III"; u minflok il-kliem "kontra persuna oħra" għandhom jidhru l-kliem "ma' persuna oħra"; u

(b) fis-subartikolu (3) tiegħu minflok il-kliem "ma' jkunux" għandhom jidhru l-kliem "ma jkunux"; u minflok il-kliem "jew faċilitajiet speċjali" għandhom jidhru l-kliem "jew faċilitajiet partikolari".

Emenda tal-artikolu 20 tal-Att prinċipali.

14. Fis-subartikolu (1) tal-artikolu 20 tal-Att prinċipali minflok il-kliem "għandu jitqies" għandhom jidhru l-kliem "għandu jitqies mill-Bord".

Żjieda ta' artikolu ġdid mal-Att prinċipali.

15. Minnufih wara l-artikolu 20 tal-Att prinċipali għandu

jizzdied l-artikolu ġdid li ġej:

"Bord li
jiddetermina
x'inhu
raġonevoli taht
dan l-Att.

20A. (1) Għandu jkun hemm Bord li jiddetermina x'inhu raġonevoli, għall-għanijiet tal-artikolu preċedenti, mahtur mill-Kummissarju għal perjodu ta' tliet snin.

(2) Il-Bord għandu jkun kompost minn:

(a) hames persuni li jirrappreżentaw organizzazzjonijiet, entitajiet pubbliċi u esperti fil-qasam;

(b) konsulent tekniku tal-Kummissarju; u

(ċ) membru tal-kumitat ta' organizzazzjoni volontarja kif imfisser fl-artikolu 2:

B'dan illi r-rappreżentanti tal-entitajiet pubbliċi u l-esperti fil-qasam u l-konsulent tekniku tal-Kummissarju jistgħu jinhatru minn żmien għal żmien skont in-natura tal-każ diskuss mill-Bord.

(3) Mill-inqas nofs l-ghadd totali tal-membri tal-Bord għandhom ikunu persuni b'dizabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrappreżentaw lilhom infushom:

B'dan illi l-ghadd ta' persuni b'dizabilità għandu jkun akbar minn dak ta' membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrappreżentaw lilhom infushom.

(4) Il-Bord għandu jkun immexxi minn *Chairperson* li għandu jkun persuna b'dizabilità u jippressjedi kull laqgħa tal-Bord, megħjun minn Viċi *Chairperson* li għandu jkun persuna b'dizabilità.

(5) Il-Bord għandu jkollu Segretarju mahtur minn fost il-funzjonarji jew impjegati mahtura mill-Kummissarju.

(6) Il-*quorum* tal-Bord ikun ta' tliet membri, li wiehed minnhom ikun iċ-*Chairperson* jew il-Viċi *Chairperson*.

(7) Il-validità ta' kull proċediment tal-Bord m'għandhiex tintlaqat b'xi vakanza fost il-membri tal-Bord jew b'xi difett fil-hatra ta' xi membru.

A 862

(8) Id-deċiżjonijiet tal-Bord jittieħdu b'magħġoranza tal-voti tal-membri preżenti. Iċ-*Chairperson* jew, fin-nuqqas tiegħu, il-Viċi *Chairperson*, ikollhom kemm vot oriġinali kif ukoll vot deċiżiv f'każ ta' voti ndaqs.

(9) Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att u tar-regolamenti kollha magħmula bis-saħħa tiegħu, il-Kummissarju jirregola l-proċedimenti kollha tal-Bord.

(10) Flimkien mal-membri tal-Bord jistgħu wkoll jiġu mahtura bħala osservaturi dawk l-uffiċjali kompetenti u mahtura minn kull Ministeru li jistgħu jissejgħu mill-Kummissarju minn żmien għal żmien biex jassistu lill-Bord fil-hidma tiegħu, b'dan illi l-Kummissarju jista' jissuggerixxi uffiċjali partikolari għal dan il-għan.

(11) Kull talba li ssir lill-Bord għandha ssir bil-miktub; f'każ li dik il-persuna li trid tagħmel it-talba tagħha tinhtiegħ l-għajjnuna biex tiffirma dik it-talba bil-fomm u, jew bil-miktub, ikun id-dmir tal-Kummissarju li jieħu l-passi raġonevoli biex jipprovdi għajjnuna xierqa lil dik il-persuna.

(12) Id-deċiżjoni tal-Bord m'hijiex appellabbli."

Emenda tal-intestatura tat-Taqsima VI tal-Att prinċipali.

16. Fl-intestatura tat-Taqsima VI, kif enumerata mill-ġdid, tal-Att prinċipali minflok il-kliem "KUMMISSJONI NAZZJONALI PERSUNI B'DIŻABILITÀ" għandhom jidhlu l-kliem "KUMMISSJONI GHAD-DRITTJIET TA' PERSUNI B'DIŻABILITÀ".

Sostituzzjoni tal-artikolu 21 tal-Att prinċipali.

17. L-artikolu 21 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

"Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità

21. (1) Għandu jkun hemm Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, li tissejjaħ "Kummissjoni", u li tkun magħmula minn Kummissarju għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, mahtur skont ma hemm fl-artikolu 21A, flimkien ma' Kunsill għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, li jissejjaħ "Kunsill", mahtur skont ma hemm fl-artikolu 24.

(2) Ir-rappreżentanza ġuridika tal-Kummissjoni tkun vestita fil-Kummissarju."

18. Minnufih wara l-artikolu 21 tal-Att prinċipali għandu jizdied l-artikolu ġdid li ġej:

Żjieda ta' artikolu ġdid mal-Att prinċipali.

"Kummissarju għad-Drittijiet ta' Persuni b'Dizabilità.

21A. (1) Il-Prim Ministru għandu, fuq parir tal-Ministru, jahtar Kummissarju għad-Drittijiet ta' Persuni b'Dizabilità, li sa fejn huwa possibbli għandha tkun persuna b'dizabilità, li jissejjaħ "il-Kummissarju".

(2) Persuna ma tkunx kwalifikata biex ikollha l-kariga ta' Kummissarju jekk dik il-persuna:

(a) tkun Ministru, Segretarju Parlamentari, jew Membru tal-Kamra tad-Deputati; jew

(b) tkun qed isservi bħala mħallef jew maġistrat; jew

(ċ) tkun falluta, jew tkun għamlet arrangament mal-kredituri tagħha, jew tkun insolventi jew tkun instabet hatja ta' xi delitt volontarju kontra l-persuna; jew

(d) tkun instabet hatja ta' delitt li jolqot il-fiduċja pubblika jew ta' serq jew frodi, jew li tkun xjentement irċeviet proprjetà miksuba b'serq jew frodi, ta' delitt li jolqot il-bon ordni tal-familji, jew ksur ta' xi dispożizzjoni ta' dan l-Att jew tal-Konvenzjoni; jew

(e) ma tkunx kapaċi twettaq dmirijiet; jew

(f) tkun membru ta' għaqda ta', jew għal, persuni b'dizabilità.

(3) Meta l-persuna mahtura Kummissarju tkun qabel dik il-ħatra diġà uffiċjal pubbliku, din il-persuna għandha tibqa' żżomm dik il-kariga imma ma tista' tokkupa ebda kariga li tkun mhux kompatibbli mal-qadi kif imiss tad-dmirijiet uffiċjali tagħha bħala Kummissarju għad-Drittijiet ta' Persuni b'Dizabilità jew mal-imparzjalità u l-indipendenza mistennija minn din il-kariga jew mill-fiduċja pubblika fiha.

(4) Fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet stabbiliti taht dan l-Att, il-Kummissarju għandu jaġixxi indipendentement u ma għandu jkun soġġett għad-direzzjoni jew il-kontroll ta' ebda persuna jew awtorità oħra.

(5) Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet tas-subartikolu (6), il-Kummissarju għandu jibqa' fil-kariga għal żmien tliet snin, u għandu jkun eligibbli biex jerga' jinħatar mill-ġdid meta jiskadi dak iż-żmien tal-kariga.

(6) Sakemm ma tivvakax il-kariga qabel, persuna mahtura bhala Kummissarju għandha tibqa' fil-kariga sakemm jiġi mahtur Kummissarju ġdid.

(7) Il-Kummissarju jista' f'kull żmien jirrizenja mill-kariga tiegħu billi jikteb lill-Ministru.

(8) Il-Kummissarju jista' f'kull żmien jitneħħa jew ikun sospiż mill-kariga mill-Prim Ministru wara konsultazzjoni mal-Ministru għal raġunijiet ta' nuqqas ta' ħila bil-provi biex jaqdi l-funzjonijiet ta' kariga ta' Kummissarju jew imġiba ħażina bil-provi jew assenza mhux ġustifikata ta' aktar minn erbatax-il jum konsekuttivi jew għal tmienja u ghorxin jum f'perjodu ta' tnax-il xahar.

(9) Il-Prim Ministru jista', f'kull żmien waqt xi assenza tal-Kummissarju, jew għal xi fini temporanju ieħor meta l-Kummissarju jidhirlu mehtieg li jagħmel hekk, jahtar persuna sabiex tagixxi fil-kariga ta' Kummissarju skont dan l-artikolu, sakemm il-Kummissarju jerga' jassumi r-responsabilitajiet tiegħu taht dan l-Att; dan sakemm il-persuna mahtura tkun persuna eligibbli għal din il-kariga skont dan l-Att."

Emenda tal-artikolu 22 tal-Att prinċipali.

gej:

19. L-artikolu 22 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif

(a) l-artikolu prezenti għandu jiġi enumerat mill-ġdid bhala s-subartikolu (1) tal-istess artikolu;

(b) fis-subartikolu (1) tiegħu, kif enumerat mill-ġdid, minflok il-kliem "tfal, nisa u rġiel" għandhom jidhlu l-kliem "persuni";

(ċ) fil-paragrafu (k) tas-subartikolu (1) tiegħu, kif enumerat mill-ġdid, il-kliem "inkluża għajnuna legali u finanzjarja" għandu jiġi mħassar;

(d) fil-paragrafu (p) tas-subartikolu (1) tiegħu, kif enumerat mill-ġdid, il-kliem "u sabiex jagħmel azzjoni ġudizzjarja kif imsemmi l-Kummissarju għandu jitqies f'kull każ li għandu l-interess ġuridiku meħtieġ biex jagħmel dik l-azzjoni f'ismu" għandu jiġi mħassar; u

(e) minnufih wara s-subartikolu (1) tiegħu, kif enumerat mill-ġdid, għandhom jiżdiedu s-subartikoli godda li ġejjin:

"(2) Il-Kummissarju huwa responsabbli li jwettaq il-funzjonijiet tal-Kummissjoni; b'dan illi huwa jista' jahtar, skont id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 26(2), daww l-uffiċjali li jidhirlu li għandu jkollu sabiex jara li dawn il-funzjonijiet qegħdin jiġu mwettqa.

(3) Il-Kummissarju, f'isem il-Kummissjoni, għandu l-jedd jagħmel kull azzjoni neċessarja, inklużi daww ġudizzjarji, sabiex jara li d-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att qegħdin jiġu osservati, u għandu jitqies li għandu l-interess ġuridiku meħtieġ f'isem il-Kummissjoni."

20. L-artikolu 23 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

Sostituzzjoni
tal-artikolu 23
tal-Att
prinċipali.

"23. (1) Il-Kummissarju jista' jahtar lil xi funzjonarju jew impjegat wieħed jew iktar biex jidhru f'ismu u għalih f'kull proċediment ġudizzjarju u fuq kull att, kuntratt, ftehim jew dokument ieħor li jkun.

(2) Dokument li juri li jkun strument magħmul jew maħruġ u ffirmat mill-Kummissarju għandu jintlaqa' bi prova u għandu, sakemm ma jiġix ippruvat il-kuntrarju, jitqies bħala strument magħmul jew maħruġ mill-Kummissarju."

21. L-artikolu 24 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

Sostituzzjoni
tal-artikolu 24
tal-Att
prinċipali.

"Kunsill għad-
Drittijiet ta'
Persuni
b'Dizabilità.

24. (1) Għandu jkun hemm Kunsill għad-Drittijiet ta' Persuni b'Dizabilità mahtur mill-Ministru, sabiex jgħin lill-Kummissarju fil-qadi ta' dmirijietu, magħmul mill-Kummissarju li jippresjedi u mhux inqas minn erbatax-il membru mahtura mill-Ministru.

(2) Fost il-membri tal-Kunsill, li għandhom jirrappreżentaw tipi differenti ta' dizabilità u jkunu rappreżentattivi tas-soċjetà, għandu jkun hemm:

(a) disa' membri li huma rappreżentanti ta' għaqdiet volontarji ta' persuni b'dizabilità, wara konsultazzjoni ma' dawh l-organizzazzjonijiet volontarji;

(b) membru li huwa rappreżentant tal-Università ta' Malta;

(ċ) membru li huwa rappreżentant tal-entitajiet li jipprovdu s-servizzi għall-persuni b'dizabilità;

(d) membru li huwa rappreżentant tad-djar residjenzali ta' persuni b'dizabilità;

(e) membru li huwa nominat mill-Gvern; u

(f) membru li huwa nominat mill-Oppożizzjoni:

B'dan illi mill-inqas nofs l-għadd totali tal-membri tal-Kunsill għandhom ikunu persuni b'dizabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrappreżentaw lilhom infushom.

(3) Flimkien mal-Kummissarju u l-membri tal-Kunsill għandhom ukoll jiġu mahtura bħala osservaturi dawh l-uffiċjali kompetenti u mahtura minn kull Ministeru li jistgħu jissejgħu mill-Kummissarju minn żmien għal żmien biex jassistu lill-Kunsill fil-ħidma tiegħu, b'dan illi l-Kummissarju jista' jissuggerixxi uffiċjali partikolari għal dan il-għan.

(4) Persuna ma tkunx kwalifikata biex tkun membru fuq il-Kunsill jekk dik il-persuna:

(a) tkun qed isservi bhala mħallef jew maġistrat; jew

(b) tkun falluta, jew tkun għamlet arrangament mal-kredituri tagħha, jew tkun insolventi jew tkun instabet hatja ta' xi delitt volontarju kontra l-persuna; jew

(c) tkun instabet hatja ta' delitt li jolqot il-fiduċja pubblika jew ta' serq jew frodi, jew li tkun xjentement irċeviet proprjetà miksuba b'serq jew frodi, ta' delitt li jolqot il-bon ordni tal-familji, jew ksur ta' xi dispożizzjoni ta' dan l-Att jew tal-Konvenzjoni; jew

(d) ma tkunx kapaċi twettaq dmirijietha.

(5) Bla hsara għad-dispożizzjonijiet tas-subartikolu (6), il-membri tal-Kunsill għandhom jibqgħu fil-kariga għal żmien tliet snin, u għandhom ikunu eligibbli biex jergħu jinhatru bhala membri mill-ġdid meta jiskadi dak iż-żmien tal-kariga.

(6) Membru jista' f'kull żmien jirriżenja mill-kariga tiegħu billi jikteb lill-Ministru.

(7) Membru jista' f'kull żmien jitneħħa jew ikun sospiż mill-kariga mill-Ministru wara konsultazzjoni mal-Kummissarju minhabba:

(a) nuqqas ta' hila bil-provi biex jaqdi l-funzjonijiet ta' membru fuq il-Kunsill; jew

(b) imġiba hażina bil-provi; jew

(c) assenza mhux ġustifikata ta' aktar minn tliet laqgħat konsekuttivi; jew

(d) jekk, billi jkun membru magħżul minhabba fl-istat rappreżentattiv tiegħu, huwa jtemm milli jibqa' jkollu dak l-istat rappreżentattiv; jew

(e) f'każ li sseħħ xi waħda miċ-ċirkostanzi msemmija fis-subartikolu (4).".

22. L-artikolu 25 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

Sostituzzjoni tal-artikolu 25 tal-Att prinċipali.

"Proċediment u xogħol tal-Kunsill.

25. (1) Il-Kummissarju għandu jedd li jirregola l-proċedimenti tal-Kunsill.

A 868

(2) Bla ħsara għas-subartikolu (1), il-*quorum* tal-laqgħat tal-Kunsill ikun ta' sitt membri flimkien mal-Kummissarju.

(3) Minkejja li jkun hemm xi difett fil-ħatra ta' xi membru, jew xi post vakant fost il-membri tal-Kunsill, il-proċedimenti tal-Kunsill ikunu validi."

Sostituzzjoni
tal-artikolu 26
tal-Att
prinċipali.

23. L-artikolu 26 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

"Uffiċċju tal-
Kummissarju.

26. (1) Il-Kummissarju għandu jikkupa l-kariga fuq bażi *full-time* b'dawk il-patti u l-kondizzjonijiet indikati mill-Ministru. Meta l-Kummissarju jkun uffiċjal pubbliku sekondat minn mal-Gvern, huwa jkollu l-jedd, malli jtemm milli jibqa' sekondat, illi jerga' lura għall-post li kien jikkupa qabel mingħajr ma jitlef il-pożizzjoni jew l-anzjanità tiegħu.

(2) Il-Kummissarju jista' jahtar, wara li jikkonsulta lill-Ministru, dawk l-uffiċjali li jidhirlu li għandu jkollu, skont l-approvazzjoni tal-Ministru għal dak li hu l-għadd u rimunerazzjoni u patti u kondizzjonijiet oħra tas-servizz.

(3) Il-Kummissarju għandu jittratta bħala kunfidenzjali, id-dokumenti kollha u kull informazzjoni oħra li tkun fil-pussess jew taħt il-kontroll tiegħu, jew li b'xi mod tiġi għall-attenzjoni tiegħu, u li jkunu jikkonċernaw persuni b'dizabilità flimkien ma' kull kwistjoni jew hwejjeg oħra relatati mal-imsemmija persuni b'dizabilità, u l-obbligu tal-kunfidenzjalità hekk imqiegħed fuq il-Kummissarju għandu jestendi għall-uffiċjali u l-impjegati tal-Kummissjoni."

Emenda tal-
artikolu 28 tal-
Att prinċipali.

24. Fl-artikolu 28 tal-Att prinċipali minflok il-kliem "is-sena finanzjarja tagħha" għandhom jidhlu l-kliem "is-sena finanzjarja".

Sostituzzjoni
tal-artikolu 29
tal-Att
prinċipali.

25. L-artikolu 29 tal-Att prinċipali għandu jiġi sostitwit b'dan li ġej:

"Finanzjament tal-Kummissjoni, kontijiet u verifika.

29. (1) Mill-anqas xahrejn qabel tmiem is-sena finanzjarja tagħha, il-Kummissjoni għandha tissottometti lill-Ministru pjan ta' azzjoni (inkluż pjan finanzjarju) li jkun ikopri l-attivitajiet proposti tal-Kummissjoni matul is-sena finanzjarja li tkun tmiss. Jekk dak il-pjan ta' azzjoni u l-pjan finanzjarju jiġu approvati mill-Ministru kif ukoll mill-Ministru għall-Finanzi, dawn isiru l-estimi approvati tal-Kummissjoni.

(2) Il-Kummissjoni għandha żżomm kontijiet sew tad-dhul u l-hruġ tagħha u għandha thejji u tibgħat lill-Ministru dikjarazzjonijiet li juru l-kontijiet tagħha għal kull sena finanzjarja.

Kap. 174.

(3) Il-kontijiet tal-Kummissjoni jistgħu jiġu verifikati mill-Awditur Ġenerali u għal dan il-għan għandhom japplikaw id-dispożizzjonijiet tal-Att dwar l-Amministrazzjoni Finanzjarja u l-Verifika.

(4) Il-Ministru għandu, mal-ewwel opportunità, jiehu hsieb li jqiegħed kopja tal-kontijiet tal-Kummissjoni fuq il-Mejda tal-Kamra tad-Deputati.

(5) Is-sena finanzjarja tal-Kummissjoni tkun ta' tnax-il xahar li jintemmu fil-31 ta' Diċembru, b'dan illi l-ewwel sena finanzjarja tal-Kummissjoni wara d-dhul fis-seħh ta' dan l-Att għandha tibda fid-data li fiha dan l-Att jiġi fis-seħh u tispiċċa fil-31 ta' Diċembru tas-sena li tiġi minnufih wara."

26. L-artikolu 30 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej:

Emenda tal-artikolu 30 tal-Att prinċipali.

(a) fis-subartikolu (2) tiegħu minflok il-kliem "għal bżonnijiet ta' tfal, nisa u rgħiel b'dizabilità" għandhom jidhlu l-kliem "għal bżonnijiet ta' persuni b'dizabilità"; u

(b) fis-subartikolu (3) tiegħu minflok il-kelma "Kummissjoni" kull fejn tinsab għandha tidhol il-kelma "Kummissarju".

27. L-artikolu 32 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej:

Emenda tal-artikolu 32 tal-Att prinċipali.

A 870

(a) fis-subartikolu (1) tiegħu minflok il-kliem "Il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tibda" għandhom jidhlu l-kliem "Il-Kummissarju, f'isem il-Kummissjoni, jista' hu nnifsu jibda";

(b) fis-subartikolu (2) tiegħu minflok il-kliem "Il-Kummissjoni tista' ukoll tibda" għandhom jidhlu l-kliem "Il-Kummissarju jista' ukoll jibda"; minflok il-kliem "li tkun irċeviet" għandhom jidhlu l-kliem "li jkun irċieva"; u minflok il-kliem "jsir lill-Kummissjoni" għandhom jidhlu l-kliem "jsir lill-Kummissarju"; u

(c) fis-subartikolu (3) tiegħu minflok il-kliem "il-Kummissjoni jidhrilha" għandhom jidhlu l-kliem "il-Kummissarju jidhirlu"; minflok il-kliem "id-dmir tal-Kummissjoni" għandhom jidhlu l-kliem "id-dmir tal-Kummissarju"; u minflok il-kliem "biex tipprovdi għajjnuna" għandhom jidhlu l-kliem "biex jipprovdi għajjnuna".

Emenda tal-artikolu 33 tal-Att prinċipali.

28. L-artikolu 33 tal-Att prinċipali għandu jiġi emendat kif ġej:

(a) fis-subartikolu (1) tiegħu minflok il-kliem "li l-Kummissjoni tagħmel" għandhom jidhlu l-kliem "li l-Kummissarju jagħmel"; u fil-paragrafu (a) tal-istess subartikolu minflok il-kliem "li biha l-Kummissjoni tista' ġġiegħel persuna tagħtiha" għandhom jidhlu l-kliem "li biha l-Kummissarju jista' jġiegħel persuna tagħtih"; u

(b) fis-subartikolu (2) tiegħu minflok il-kliem "il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tirreferixxi" għandhom jidhlu l-kliem "il-Kummissarju jista' hu nnifsu jirreferi".

Emenda tal-artikolu 35 tal-Att prinċipali.

29. Fil-paragrafu (b) tas-subartikolu (1) tal-artikolu 35 tal-Att prinċipali minflok il-kliem "tat-Taqsima III" għandhom jidhlu l-kliem "tat-Taqsima IV"; u minflok il-kliem "mal-Kummissjoni" għandhom jidhlu l-kliem "mal-Kummissarju".

Żjieda ta' artikolu ġdid mal-Att prinċipali.

30. Minnufih wara l-artikolu 36 tal-Att prinċipali għandu jiżdied l-artikolu ġdid li ġej:

"Inkonsistenza ma' dan l-Att.

37. Meta xi ligi ohra tkun inkonsistenti ma' dan l-Att, dan l-Att għandu jipprevali meta tali inkonsistenza tirrigwarda d-drittijiet ta' persuni b'dizabilità".

31. Fis-subartikolu (1) tal-artikolu 188A tal-Kodiċi Ċivili, minflok il-kliem "tkun soġġetta għal kustodja." għandhom jidhlu l-kliem "tkun soġġetta għal kustodja; u minkejja l-imsemmija dispożizzjonijiet tas-Subtitolu II fuq l-Interdizzjoni u l-Inabilitazzjoni, sa fejn dan ikun possibbli, il-ġenituri ta' persuna b'dizabilità tal-età b'diżordni mentali jew b'kundizzjoni oħra, li tagħmilha inkapaċi li tiegħu hsieb hwejjigha, għandhom ifittxu l-ewwel li jqiegħdu lill-persuna b'dizabilità taht kustodja qabel ma jfittxu l-interdizzjoni jew l-inabilitazzjoni tal-istess persuna."

Emenda
konsegwenzjali
fil-Kodiċi
Ċivili.
Kap. 16.

32. Fl-artikolu 3 tal-Att dwar l-Edukazzjoni minflok il-kliem "ta' età, sess, twemmin" għandhom jidhlu l-kliem "ta' età, sess, dizabilità, twemmin".

Emenda
konsegwenzjali
fl-Att dwar l-
Edukazzjoni.
Kap. 327.

33. Mal-bidu fis-sehħ ta' dan l-Att, kull applikazzjoni jew azzjoni pendenti li tirrigwarda d-dispożizzjonijiet tal-Att prinċipali għandha tigi regolata bid-dispożizzjonijiet tal-Att prinċipali kif emendat b'dan l-Att.

Dispożizzjoni
transitorja.

Mgħoddi mill-Kamra tad-Deputati fis-Seduta Nru 384 tat-3 ta' Mejju, 2016.

ANĠLU FARRUGIA

Speaker

RAYMOND SCICLUNA

Skrivan tal-Kamra tad-Deputati